

595. 706492

E 61

Ent.

ENTOMOLOGISCHE BERICHTEN

MAANDBLAD UITGEGEVEN DOOR

DE NEDERLANDSCHE ENTOMOLOGISCHE VEREENIGING

Deel 27

1 mei 1967

No. 5

Adres der Redactie:

B. J. LEMPKE, Oude IJselstraat 12^{III}, Amsterdam-Zuid 2 — Nederland

INHOUD: B. J. Lempke: Problemen bij het vangen met menglichtlampen (p. 81). — W. J. Kabos: Pterinen bij Pieridae II (p. 83). — D. Hille Ris Lambers: Notes on some Japanese Eriosomatinae (Homopt., Aphididae) and their life cycle (p. 86). — G. L. van Eyndhoven: Tetranychus lintearius Dufour, 1832, is a valid species (Acar.) Notulae ad Tetranychidas 11 (p. 90). — Literatuur (p. 89: B. J. Lempke). — Korte mededeling (p. 100: A. W. P. Maassen & J. J. van Oosterhout).

Problemen bij het vangen met menglichtlampen

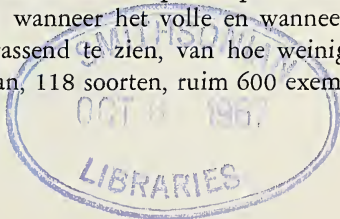
door

B. J. LEMPKE

De dubbele aflevering 2/3 van vol. 16 (N.F.) van de *Mitt. ent. Ges. Basel* (1966) is geheel gevuld met een artikel van H. BACHMANN over de nachtvlinders (alleen Macrolepidoptera met uitzondering van de *Empithecia*'s), die hij in 1964 op zijn privé-heuvel tussen Zürich en Basel (\pm 540 m boven de zeespiegel) ving, niet met een val, maar met behulp van menglichtlampen opgesteld voor een vernuftig geconstrueerd scherm. Van februari tot november ging hij er vrijwel iedere avond heen, noteerde en ving tot de morgenschemering aanbrak, spande ondertussen in een daarvoor gezet gebouwtje ruim 9000 van de ongeveer 43000 waargenomen vlinders, sliep er in kalme nachten ook wel eens wat, reed bij het krieken van de dag naar zijn woning bij Basel, sliep daar een paar uur en begon aan zijn normale dagtaak. Niet velen zullen hem dat nadoen.

In totaal werden 485 soorten genoteerd. Wat mij vooral met eerbied vervulde, was dat van alle 485 de histogrammen gegeven worden. Nu werden ze wel met millimeterpapier en al geclicheerd, wat natuurlijk veel tijd bespaart, maar de samenstelling ervan moet toch een enorm werk geweest zijn. Overigens is uit deze histogrammen goed te zien, dat de gegevens van één enkele waarnemer, zelfs al is het zo'n ideale, vaak niet voldoende zijn om vliegtijden en grenzen van generaties te bepalen. Het toeval speelt bij lichtvangsten nu eenmaal een veel te grote rol. Immers alleen de vlinders, die het zo ongelukkig treffen, dat ze in de verblindende cirkel terecht komen (en die is niet zo groot), komen op de lamp af.

Heel interessant zijn vooral de tabellen, die de aantallen exemplaren per avond aangeven. Daar staat nauwkeurig bij aangetekend, wanneer het volle en wanneer het nieuwe maan was. En nu is het bepaald verrassend te zien, van hoe weinig invloed dat was. Bij voorbeeld: 10 juni nieuwe maan, 118 soorten, ruim 600 exem-

plaren; 24 juni volle maan, 78 soorten, 400 exemplaren. Of: 9 juli, nieuwe maan, 80 soorten, 250 exemplaren; 24 juli, volle maan, 82 soorten, bijna 300 exemplaren. BACHMANN's conclusie is dan ook, dat er geen aanwijsbare concurrentie bestaat tussen maanlicht en menglicht. Wel is de temperatuur belangrijk. Zodra die boven 15° C stijgt, neemt het aantal soorten en exemplaren duidelijk toe. Zwakke regen gedurende de hoofdvliegtijd (daar ter plaatse tussen de schemering en 23 uur) is van weinig belang, maar bij sterke regenval daalt het aantal duidelijk. Alleen sterke wind is storend voor de vlinders. In enkele gevallen bleek, dat wanneer bij constante temperatuur de relatieve vochtigheid van de lucht gedurende de hoofdvliegtijd daalt, de vlinders minder actief worden.

Het zou wel de moeite waard zijn, als een dergelijk onderzoek ook eens in ons land kon plaats vinden. De oecologische omstandigheden zijn hier immers heel anders dan op de Zwitserse vangplaats. Men vergelijkte alleen maar de lijst van planten, die er voorkomen (met o.a. maar liefst 17 soorten orchideeën!). Enkele verschillen met onze ervaringen springen al dadelijk in het oog. De hoofdvliegtijd van de nachtvlinders valt bij ons zeker niet tussen de schemering en 23 uur. Integendeel, om 11 uur 's avonds begint het in de zomermaanden pas iets te worden en de top ligt in de regel een stuk verder de nacht in. Ook de conclusie van BACHMANN, dat het licht van de volle maan geen invloed heeft op de vangst, is in strijd met de algemene Nederlandse ervaring. Maar zijn gegevens wijzen dat toch duidelijk uit! Het zou misschien kunnen zijn, dat bij volle maan en onbewolkte lucht de uitstraling en daardoor de afkoeling bij ons zo groot is, dat de temperatuur te laag wordt en de vlinders niet in actie komen. Kortom, we zullen wat meer met de thermometer en de hygrometer moeten gaan werken, willen we er achter komen, hoe deze problemen in elkaar zitten. En dan ter plaatse, want alleen het microklimaat op de vangplaats is beslissend. Aan cijfers van een soms kilometers verwijderd station van De Bilt hebben we weinig. Ze kunnen alleen ter vergelijking dienen.

De grote moeilijkheid zit natuurlijk in het vinden van de man, die een dergelijk nauwkeurig werk op zich kan nemen. Ik geloof niet, dat het beslist nodig is, dat dit elke nacht gebeurt, zoals BACHMANN gedaan heeft. Als het maar een voldoende aantal keren op dezelfde plaats in allerlei weersomstandigheden en bij alle maanstanden gebeurt, zal het waarschijnlijk al mogelijk zijn tot behoorlijk gefundeerde conclusies te komen.

Summary

Discussion of the results obtained by the Swiss lepidopterist H. BACHMANN with M.V. lamps (cf. *Mitt. ent. Ges. Basel*, N. F. 16 : 17—76, 1966) and the differences as compared with the experiences of collecting in the Netherlands: the principal flying time is much later in the night, the results obtained at full moon are distinctly worse than in a dark night, possibly caused by strong radiation and lowering of the temperature as a result of which the moths remain inactive.

Amsterdam-Z 2, Oude IJselstraat 12 III.